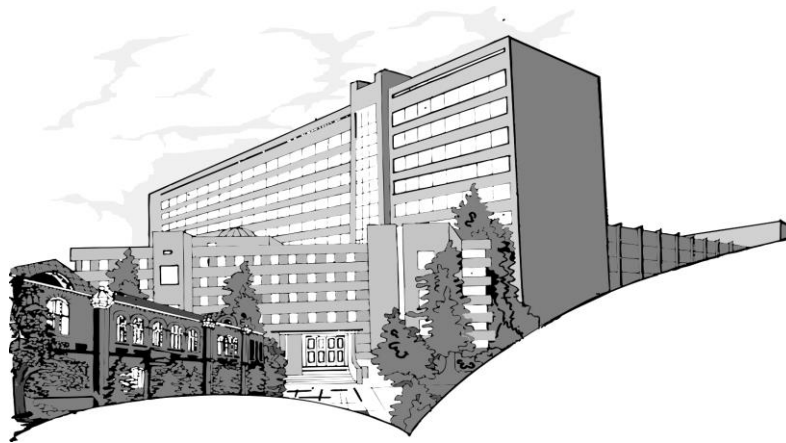

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин**

**СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»**

**для студентів спеціальності: 292 Міжнародні економічні відносини
ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Херсон – 2018

ББК 65.5я2
С.48
УДК 339.9.01:330.1(038)

Схвалила науково-методична рада Херсонського державного університету (*протокол від «21» лютого 2018 року № 3*)

Рекомендовано до видання Вченою радою Херсонського державного університету (*протокол від «26» лютого 2018 року № 9*)

Укладачі:

Ушкаренко Юлія Вікторівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин Херсонського державного університету.

Чмут Анна Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин Херсонського державного університету.

Рецензенти:

Шашкова Ніна Ігорівна – завідувач кафедри менеджменту і адміністрування Херсонського державного університету, доктор економічних наук, доцент.

Гончаренко Ірина Василівна – професор кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету, доктор економічних наук, професор.

Словник основних термінів і понять з дисципліни «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини» для студентів спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини ступеня вищої освіти «бакалавр» [Текст] / Ю.В. Ушкаренко, А.В. Чмут. – Херсон, 2018. – 34 с.

ISBN 978-617-7783-41-0 (електронне видання)

У посібнику представлено у систематизованому вигляді базова термінологія з дисципліни «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини», яка може бути корисною при вивченні всього блоку економічних дисциплін.

Для студентів вищих навчальних закладів освіти.

Для студентів спеціальності: 292 Міжнародні економічні відносини ступеня вищої освіти «бакалавр».

© Ушкаренко Ю.В., Чмут А.В., 2018
© ХДУ, 2018

ПЕРЕДМОВА

Посилення ролі міжнародних зв'язків та обраний Україною курс на євроатлантичну інтеграцію, особливо в економічній сфері, вимагають від сучасної людини економічних знань. Необхідною частиною відтворювального процесу, завдяки якому існує і має можливість розвиватися людське суспільство, є міжнародні економічні відносини. Вони охоплюють широкий діапазон відносин між господарюючими суб'єктами національних економік країн світу у формі міжнародних науково-технічних зв'язків; міжнародної інвестиційної діяльності; міжнародної спеціалізації і кооперування; міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин; діяльності міжнародних економічних і фінансових організацій. Успішність ринкових перетворень у нашій країні великою мірою визначається тим, наскільки широкий загал працівників оволодіває економічними знаннями, розумінням складних відтворюваних процесів, що відбуваються у різних сферах народного господарства.

Словник призначений сприяти тому, щоб керівники, спеціалісти, студентство та всі інші, хто цікавиться економікою, оволоділи її сучасною мовою. Якщо не знати сучасну економічну термінологію, неточно тлумачити терміни і поняття, що вживаються у сфері міжнародних економічних відносин, то марно сподіватися на досягнення взаєморозуміння не тільки з іноземними, а й вітчизняними контрагентами.

Головне його завдання – подати коротке, але цілком достатнє і доступне для розуміння пояснення економічних термінів і понять, які містять відомості з міжнародних економічних відносин. Мета даного посібника – допомогти керівникам і спеціалістам підприємств та організацій поновити багаж знань з міжнародних економічних відносин, сприяти підготовці висококваліфікованих фахівців із ринковим мисленням і навичками в галузі сучасної економіки.

Необхідність підготовки словника, що має переважно довідниковий характер, зумовлена часом та об'єктивними умовами суспільного життя сьогодення. У словнику наведені найпоширеніші та найуживаніші терміни з міжнародних економічних відносин, а також подано їх тлумачення. Дидактична цінність словника полягає в тому, що при роз'ясненні економічного змісту одного терміну, наводяться посилання й на інші терміни, що дозволяє ширше охопити тематичний зміст визначеного напрямку.

Головною метою розробки запропонованого посібника є допомога як у ліпшому засвоєнні економічних знань, так і у входженні в глобалізований інформаційний простір.

Вказівки до користування словником

Словник основних термінів і понять з дисципліни «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини» розрахований передусім для студентів, що здійснюють навчання за спеціальністю Міжнародні економічні відносини, але може стати у пригоді й студентам інших спеціальностей університету при вивченні курсу «Економіка». Студенти спеціальностей 292 Міжнародні економічні відносини вивчають дисципліну «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини» в першому семестрі.

Пропонований нами «Словник основних термінів і понять з дисципліни «Вступ до спеціальності «Міжнародні економічні відносини» містить близько двохсот сімдесяти найбільш уживаних термінів та терміносполучень з міжнародних економічних відносин, які найчастіше зустрічаються в науковій літературі та навчальних виданнях.

Структура словникових статей така: терміни подаються в алфавітному порядку; після відповідного поняття дається визначення або пояснення. Сподіваємося, що словник стане у нагоді як студентам економічного й бізнесового спрямувань, так і усім іншим, а також особам, що бажають розширити коло своїх теоретико-прикладних знань. Словник також не буде зайвим і при підготовці до екзаменів, заліків, контрольних, самостійних робіт, а також при закріпленні знань, отриманих у минулі періоди.

АЛФАВІТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд
Ее	Єє	Жж	Зз	Ии	Іі
Її	Йй	Кк	Лл	Мм	Нн
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ
Ьь	Юю	Яя			

Абсолютна перевага – здатність країни виробляти товари і послуги більш ефективно, з меншими витратами ресурсів порівняно з іншими країнами.

Автаркія – економічна політика самозабезпечення території країни або регіону шляхом створення замкнутого самодостатнього господарства, спрямована на максимальне обмеження ввозу (імпорту) і стимулювання вивозу (експорту).

Автономія – 1) право території на самоврядування, тобто самостійно здійснювати державне управління на підставі власних законів, що регулюють її внутрішнє життя; 2) самоврядування певної частини держави, яке здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом – конституцією.

Адвалерне мито – мито, встановлюване у відсотках до митної вартості товарів, що імпортуються чи експортуються.

Агропромислова інтеграція – об'єктивний процес об'єднання спеціалізованого, пов'язаного спільним виробничим циклом, сільськогосподарського і промислового виробництва у єдину систему відтворення.

Агропромисловий комплекс (АПК) – функціональна багатогалузева підсистема, що виражає взаємозв'язок, взаємодію сільського господарства та поєднаних із ним галузей економіки з виробництва сільськогосподарської техніки, сільськогосподарської продукції, її зберігання, транспортування, перероблення та реалізації.

Акція – цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує пайову (майнову) участь у статутному фонді акціонерного товариства, членство в ньому та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Активний торговельний баланс – перевищення експорту країни над її імпортом.

Анклав – територія, або частина території держави чи адміністративно-територіальної одиниці, з усіх боків оточена територією іншою держави чи адміністративно-територіальної одиниці.

Антидемпінгове мито – мито, яким обкладаються товари, ввезені в країну за цінами, нижчими, ніж ціни внутрішнього ринку країни-експортера.

Антициклічне регулювання економіки – дії держави, спрямовані на зменшення глибини циклічних коливань економіки, стабілізацію ринкової кон'юнктури.

Аукціон – періодично діючий центр посередницької торгівлі реальними товарами з індивідуальними властивостями.

Б

Багатонаціональні корпорації – міжнародні корпорації, які є міжнародними за сферами діяльності. Їх відмінними рисами є існування багатонаціонального керівного центру та багатонаціонального акціонерного капіталу.

Багатостороннє агентство гарантії інвестицій (БАГІ) – функціонує з 1990 р.; діяльність спрямована на розповсюдження потоку прямих іноземних інвестицій серед країн-членів, забезпечення гарантій інвестицій, що захищає інвесторів від некомерційних ризиків.

Бартер – прямий безгрошовий обмін товарами або послугами. Здійснюється за єдиним договором, в якому з метою еквівалентності обміну, для визначення розміру страхових сум, оцінки претензій, нарахування санкцій фіксується сума договору.

Безробіття – соціально-економічна ситуація в суспільстві, за якої частина активних працездатних громадян не може знайти роботи, яку вони здатні виконувати, що обумовлено переважанням пропозиції над попитом на робочу силу.

Бізнес – діяльність, що приносить дохід, або є джерелом збагачення.

Біржа – найбільш розвинена форма регулярно функціонуючого оптового ринку товарів, що продаються за стандартами (сортами), а іноді й за зразками, а також ринку цінних паперів (акцій і облігацій) та іноземної валюти.

Благо – матеріальні й нематеріальні цінності, що приносять людям користь, задоволення, радість.

Брокер – фізична особа, яка зареєстрована на біржі згідно зі статутом і до обов'язків якої належить виконання доручень за рахунок та від імені принципала. Є посередником при укладенні угод між продавцями і покупцями цінних паперів, товарів, валют та інших цінностей на фондових і товарних біржах.

В

Валова міграція – сукупна міграція, сумарне число осіб, які прибули в країну і вибули з неї за певний період часу.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених в країні за певний період.

Валовий дохід – частина вартості виробленої валової продукції та наданих послуг за вирахуванням вартості матеріальних витрат, тобто знову створена вартість, в яку входить заробітна плата та прибуток.

Валовий Національний Продукт (ВНП) – узагальнюючий показник, що дає змогу балансувати доходи держави її витратами.

Валовий (чистий) прибуток – показник, що характеризує перевищення доходів над витратами, які підприємства мають у результаті виробництва. Чистий прибуток визначається шляхом виключення з валового прибутку споживання основного капіталу.

Валюта – в економічному розумінні вживається для визначення типу грошової системи, яка діє в даній країні (золотий, паперовий), а також грошової одиниці даної країни.

Валютна монополія – виключне право держави на здійснення операцій з іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями.

Валютна політика – комплекс заходів у сфері міжнародних валютних відносин, що реалізуються відповідно до поточних і стратегічних цілей країни.

Валютна система – форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами.

Валютний демпінг – експорт товарів і послуг за нижчими від світових цінами з країн зі знеціненою валютою до країн зі стійкою валютою з метою одержання курсового прибутку.

Валютний кліринг – міжурядові угоди про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Валютний коридор – встановлені межі коливань валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати.

Валютний курс – вартість грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний союз – об'єднання країн, які встановили межі взаємних коливань курсів своїх національних валют.

Вартість – уречевлена в товарах праця; виражає відносини між товаровиробниками з приводу затрат їхньої праці на виробництво продуктів, якими вони обмінюються як товарами.

Вартість додаткова – вартість, створена працівником понад вартість його робочої сили і безкоштовно привласнена власником засобів виробництва.

Вартість мінова – кількісна пропорція, в якій споживні вартості одного роду обмінюються на споживні вартості іншого роду.

Велика депресія – період найглибшої циклічної кризи за всю історію світової економіки (1929-1933 рр.).

Виробництво – процес впливу людини на речовини й сили природи з метою надання їм властивостей і форм, необхідних для задоволення певних потреб.

Виробничі (економічні) відносини – відносини між людьми, що виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання життєвих благ.

Виробничі можливості – максимальний обсяг благ, який можна отримати за певний період за умови повного й ефективного використання наявних ресурсів і технологій.

Виробничі ресурси – сукупність природних, людських і створених людиною благ, які можуть бути використані у виробництві життєвих благ.

Витрати виробництва – вартість використаних факторів виробництва.

Відкрита економіка – національна економіка, пов'язана з економіками інших країн потоками експорту, імпорту та фінансових операцій.

Вільна (спеціальна) економічна зона – частина території країни з особливим юридичним і економічним статусом, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної території, і тому не піддаються звичайному митному контролю й оподатковуванню, створюючи сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій.

Втеча капіталу – переведення значних розмірів капіталу в країни з більш сприятливим інвестиційним кліматом (для уникнення високого рівня оподаткування, негативних наслідків інфляції, ризику експропріації) і вигідною гарантованістю його розміщення в інших країнах.

Г

Галузева структура – такий поділ, що характеризує співвідношення між різними підрозділами господарства: промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, невиробничою сферою.

ГАТТ – Генеральна угода про торгівлю та тарифи - багатостороння міжнародна угода про основні принципи, норми і правила взаємної торгівлі країн-учасниць (1947-1994 рр.).

Генеральна торгівля – обсяг зовнішньоторгового обороту країни з врахуванням вартості транзитних товарів.

Глобалізація – процес географічного поширення інтернаціоналізації господарської діяльності, а також соціальних, культурних та ін. явищ в житті людського суспільства, що набуває характеру всесвітнього масштабу.

Глобалізація світової економіки – процес підвищення ступеня інтегративності національних економік, їх взаємозалежності до такої міри, коли дії одного з суб'єктів світової економіки зачіпають інтереси всіх (або багатьох) інших (тобто набувають глобального характеру).

Глобальні проблеми людства – проблеми, що стосуються всіх країн світу і вирішення яких можливе лише в результаті спільних дій світового співтовариства (війни, екологія, забезпеченість продовольством, космос і Світовий океан, охорона здоров'я, демографія та ін.).

Господарство – сукупність усіх галузей матеріального виробництва і невиробничої сфери певної території.

Д

Демпінг – метод фінансової нетарифної торгової політики, що полягає в просуванні товару на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче за нормальний рівень цін, що існує в цих країнах.

Держава – політична форма організації життєдіяльності суспільства на обмеженій державним кордоном території шляхом створення органів влади, які керують основними сферами суспільного життя.

Державне регулювання економіки – система заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних уповноваженими на те державними інституціями з метою пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінюваних умов господарювання.

Державне регулювання інвестиційної діяльності – система заходів, спрямованих на організацію економічного і правового простору, головною метою якого є формування системи пріоритетів і напрямів розвитку економіки, створення умов інвестиційної діяльності, забезпечення конкурентних переваг національної економіки.

Дефолт – непогашення в строк зовнішніх зобов'язань, а також запровадження умов обміну державних цінних паперів, які є менш сприятливими для іноземних інвесторів, ніж попередні.

Диверсифікація – вкладення грошей в різні види цінних паперів, що зменшує ризик.

Дискримінаційний режим – режим економічних відносин між країнами, згідно з яким юридичним і фізичним особам однієї країни надаються в їх економічній діяльності на території країни, що проводить дискримінацію, гірші умови, ніж ті, які надані на цій самій території юридичним і фізичним особам інших країн.

Дистриб'ютор – посередник, який володіє правом на купівлю та збут певної продукції від свого імені та за свій рахунок.

Добровільне обмеження експорту – кількісне обмеження експорту, засноване на зобов'язанні одного з торгових партнерів обмежити або, принаймні, не розширювати об'єм експорту, прийнятого в межах офіційної міжурядової або неофіційної угоди про встановлення квот на експорт товару.

„Добровільні” експортні обмеження – форма нетарифних кількісних торговельних обмежень, яка передбачає обмеження експорту експортером товарів.

Доларизація – витіснення національної грошової одиниці стабільнішою іноземною валютою, яка заміщує її у виконанні функцій засобу обігу, платежу та нагромадження цінності.

Е

Економічна безпека – стан економіки, що забезпечує її зовнішню незалежність від інших держав та міжнародних фінансово-кредитних організацій і внутрішню стабільність.

Економічна інтеграція – процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони.

Економічна регіоналізація – зближення господарств певного регіону на основі високого рівня інтернаціоналізації економічного розвитку з поступовим формуванням єдиного господарського комплексу.

Економічний союз – процес економічної взаємодії країн, зближення господарських механізмів, який набирає форми міждержавних угод і погоджено регулюється міждержавними органами.

Економічні ресурси – сукупність ресурсів, які використовуються в господарській діяльності для виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних і духовних благ, задоволення зростаючих потреб населення.

Економічно активне населення – частина працездатного населення, зайнята суспільно корисною працею, що дає їй дохід, необхідний для відтворення самої себе.

Експорт – продаж товарів або послуг, що передбачає їх вивезення за кордон (включає реекспорт).

Експорт капіталу – вивезення за межі України капіталу в будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

Експортна квота – виражена у відсотках питома вага експорту країни у її ВВП за той же період, яка характеризує роль країни як продавця на світовому ринку; один з показників відкритості економіки.

Експортна субсидія – нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, державна грошова допомога, спрямована на підтримку національних експортерів та побічну дискримінацію іноземних виробників.

Експортне кредитування – нетарифний фінансовий інструмент зовнішньоторговельної політики, передбачає фінансове стимулювання національних виробників до збільшення експорту.

Експортовані товари – товари, які можуть переміщуватись між різними країнами.

Ембарго – заборона державою вивозу або ввезення товарів, валюти, цінних паперів, транспортних засобів, які належать іноземній державі.

Еміграційна міграційна політика – політика держави, яка регулює порядок виїзду громадян з країни і забезпечує захист прав емігрантів за кордоном.

Еміграція – переселення громадян в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Є

Євро – єдина валюта країн Європейського Союзу, запроваджена у 1999 р.

Євровалюти – вільно конвертовані валюти, переведені на рахунки іноземних банків і функціонуючі поза межами національних кордонів країни-емітента.

Євроринок – сегмент світового ринку позичкових капіталів, на якому банки здійснюють депозитно-кредитні операції у євровалютах.

Єврорегіон – транскордонне регіональне утворення на теренах Європи, що сформувалося у межах суміжних одиниць адміністративно-територіального поділу двох і більше країн на основі реалізації спільних програм і угод, підписаних на рівні органів місцевого самоврядування.

Європейська міжбанківська ставка пропозиції (*European Interbank Offered Rate – Euribor*) – середньозважена відсоткова ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються в євро.

Європейський банк реконструкції та розвитку – міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає фінансову допомогу країнам Центральної та Східної

Європи для проведення ринкових реформ, здійснює фінансування розвитку приватного сектора економіки.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) – створений у 1958 р. як фінансова організація ЄС, що забезпечує довгострокові позики для сприяння збалансованого і рівномірного розвитку країн ЄС.

Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС) – створений у 1973 р. в межах європейської валютної системи, надає кредити країнам- членам ЄС для покриття дефіциту платіжного балансу та виконує функції кредитно-розрахункового обслуговування.

Єдиний економічний простір – сукупність національних територій країн, у межах яких діють загальні принципи господарювання, узгоджені єдині правила зовнішньоекономічних відносин.

3

Закон інтернаціоналізації виробництва – проявляється в міжнародному географічному розподілі праці, яке в своєму розвитку йде від загального співробітництва країн у виробництві продукції до предметної і подетальної спеціалізації та кооперування, що веде до економії витрат суспільно-корисної праці, матеріально-технічних ресурсів і підвищення загальнонаціональної продуктивності праці.

Закон міжнародної конкуренції – стимулює розвиток світової системи господарства, сприяє розвитку НТП, зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості продукції.

Закон нерівномірного економічного розвитку – зумовлений низкою історично сформованих причин різною забезпеченістю природними ресурсами, економіко-географічним положенням, темпами і часом процесу накопичення капіталу. На нерівномірність економічного розвитку держав впливає також нерівномірність розвитку галузей світового господарства.

Зовнішній борг – фінансові зобов'язання держави (зовнішні позики та несплачені за них відсотки іноземним кредиторам на певну дату).

Зовнішня політика країни – загальний курс держави у міжнародних справах, сукупність принципів і пріоритетних методів, що визначають діяльність органів державної влади та державного управління у сфері регулювання відносин даної

держави з іншими країнами і народами відповідно до національних інтересів та конкретно-історичних цілей.

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Зовнішньоекономічна політика – комплекс заходів, метою яких є досягнення певних переваг на світовому ринку й одночасно – захист внутрішнього ринку від конкуренції іноземних товарів.

Зовнішньоторговельний баланс – сумарний експорт за відрахуванням сумарного імпорту.

Зовнішньоторговельний оборот – сума різниці вартісних обсягів експорту та імпорту.

Зона вільної торгівлі – найпростіша форма економічної інтеграції, за якої всі члени угруповання взаємно скасовують мито на товари та послуги, що надходять у сферу зовнішньої торгівлі країн-учасниць.

Зона преференційної торгівлі – зона пільгової торгівлі, що виникає внаслідок укладання двома або декількома країнами, які мають намір інтегруватися, торговельних угод, згідно з якими вони зменшують взаємні тарифи, зберігаючи існуючий рівень тарифів в торгівлі з третіми країнами.

/

Іммігрант – особа, яка переселилася в дану країну з-за її меж.

Імміграція – в'їзд громадян однієї країни в іншу країну на постійне або тривале тимчасове проживання.

Імміграційна міграційна політика – політика держави, що регулює прийняття іноземних громадян.

Імпорт – купівля товарів або послуг, що передбачає їх ввезення з-за кордону (включає реімпорт).

Інвестиції – вкладення капіталу у будь-якій формі в ту чи іншу справу для подальшого його збільшення або збереження.

Інвестиційна діяльність – сукупність практичних дій суб'єктів щодо реалізації інвестиції.

Інвестиційний клімат – це сукупність політичних, економічних, соціальних і правових факторів, що визначають умови здійснення, ефективність і міру ризику підприємницької діяльності, а відтак міру привабливості національної економіки для іноземних інвесторів.

Інвестиційний ризик – характеризує ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових витрат в ситуації невизначених умов інвестування.

Інвестиційний ринок – ринок, що регулює сукупність економічних відносин, які виникають між продавцем та покупцем інвестиційних ресурсів.

Індекс глобалізації – агрегований показник, який відображає рівень залученості країни до глобалізаційних процесів.

Індустріальні (промислові) парки – ділянка землі зі спорудженнями та із загальною інфраструктурою, призначена для використання групою промисловців з метою забезпечення підприємств інфраструктурою для їхньої основної виробничої діяльності.

Інжиніринг – комплекс послуг комерційного характеру з підготовки та забезпечення процесу виробництва та реалізації продукції, обслуговування будівництва та експлуатації промислових, інфраструктурних, сільськогосподарських та інших об'єктів.

Інноваційна модель розвитку – модель соціально-економічного розвитку економічно розвинених країн, що базується на інформаційному способі виробництва.

Інтелектуальний потенціал – капітал нації, який створюється в науково-дослідних інститутах, лабораторіях та вищих навчальних закладах.

Інтернаціоналізація виробництва – виявляє себе кількісно – у зростанні кількості міжнародних фірм і у розширенні масштабів їх діяльності, а якісно – у формуванні внутрішньокорпоративних міжнародних ринків, які охоплюють переважну частину світових потоків товарів, послуг, капіталу і робочої сили.

Інтернаціоналізація господарського життя – зближення національних економік, що виявляє себе в зростанні виробничої взаємозалежності, міжнародного

товарообігу, руху капіталів і робочої сили, взаємного впливу на найважливіші економічні процеси в країнах.

Інтернаціоналізація економічного розвитку – виникнення стійких економічних зв'язків між країнами, в результаті яких усі форми взаємодії економічних суб'єктів набувають міжнародного характеру.

Інфраструктура – комплекс галузей господарства, що забезпечують загальні умови виробництва й життєдіяльності людей.

Інфраструктура фінансового ринку – система фінансово-кредитних інститутів, які функціонують на фінансовому ринку.

К

Картель – угода між підприємствами, які домовляються між собою про цінову політику і / або поділ ринку.

Квота – кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на певний термін. За спрямованістю дії квоти поділяються на: експортні і імпортні; за обхватом – на глобальні, групові, індивідуальні.

Кластер – мережева група географічно близьких, взаємопов'язаних компаній та співпрацюючих з ними організацій, що спільно діють у певному виді бізнесу і характеризуються спільністю напрямків діяльності та взаємодоповненням один одного.

Кодування товарів – технічний прийом, що дозволяє представити товар, що класифікується, у вигляді групи знаків за правилами, встановленими тією або іншою системою класифікації.

Конвертованість – обмін національної грошової одиниці на інші валюти, купівля та продаж іноземної валюти.

Конкурентоспроможність – здатність суб'єктів проводити свою діяльність в умовах ринкових відносин і одержувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного удосконалення виробництва, стимулювання робітників і випуску високоякісної продукції.

Конкуренція – елемент ринкового механізму, пов'язаний із формуванням господарських пропорцій на основі змагань підприємств, фірм за кращі й вигідніші умови вкладання капіталу, реалізації продукції, надання послуг.

Консалтинг – надання інформаційно-консультаційних послуг з широкого кола питань економічної діяльності (розробка концепцій розвитку, програм приватизації та реструктуризації, бізнес-планування, експертиза фінансової та інвестиційної діяльності, маркетингові дослідження, управління персоналом та ін.).

Контракти «під ключ» – форма міжнародної передачі технологій, яка передбачає укладання контракту на будівництво об'єкта та повну його підготовку до експлуатації.

Концепція нового міжнародного економічного порядку (НМЕП) – прийнята в 1974 р. ООН. її сутність полягає в перебудові міжнародних економічних відносин, що передбачає усунення аморальних, з позиції сучасних морально-етичних норм, міждержавних зв'язків.

Концепція сталого розвитку – стратегія, яка реалізується таким чином, щоб однаковою мірою забезпечити задоволення потреб у соціально-економічному розвитку й збереженні навколишнього середовища як нинішнього, так і майбутнього поколінь.

Котирування валют – спосіб визначення валютних курсів.

Л

Лібералізація зовнішньоекономічної політики – розширення свободи економічних дій і зняття обмежень на діяльність у сфері міжнародних відносин для національних господарюючих суб'єктів, а також спрощення доступу на внутрішній ринок для зарубіжних суб'єктів.

Лізинг – довгострокова оренда машин, обладнання, промислових товарів інвестиційного призначення, куплених орендодавцем для орендаря для їх виробничого використання, при збереженні права власності на них за орендодавцем на весь термін договору оренди.

Ліквідність: 1) здатність майнових цінностей швидко і без значних втрат вартості перетворюватися у грошові кошти; 2) визначення можливості покриття зобов'язань підприємства його активами; 3) рентабельність та фінансова стійкість підприємства, їх показники.

Ліквідність інвестицій – потенційна спроможність інвестицій за короткий час і без суттєвих фінансових витрат трансформуватися у грошові кошти.

Ліцензія – письмовий дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі патенту на винахід, промисловий зразок, корисну модель.

Ліцензійна угода – основна форма міжнародної передачі технологій; міжнародна торговельна угода, за якою власник винаходу або технічних знань (ліцензіар) надає іншій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання у визначених межах своїх прав на технологію за певну плату.

Ліцензійні платежі – винагорода ліцензіару, виплачувана ліцензіатом за використання предмету ліцензійної угоди.

Ліцензування – регулює зовнішньоекономічну діяльність через дозволи, що видаються державними органами на експорт або імпорт товару у встановленій кількості за певний проміжок часу.

Лондонський клуб – консультаційний комітет найбільших приватних банків-кредиторів з проблем реструктуризації приватної заборгованості країн-боржників.

М

Мала відкрита економіка – національна економіка, експорт та імпорт якої становлять незначну частку у світовому експорті та імпорті.

Маржа – різниця між цінами, курсами, ставками; надбавка до орієнтира – вартості певного кредиту.

Масштаби вибуття – число емігрантів, що вибули за кордон з країни за певний період часу.

Масштаби прибуття – число іммігрантів, які прибули в країну з-за кордону за певний період часу.

Мито – непрямий податок на товари, що експортуються чи імпортуються протягом певного періоду, виконує фіскальну і захисну функції.

Митний збір – податок, що стягується при перетині товаром митного кордону, який підвищує ціну товарів, що імпортуються (експортуються), і, отже, впливає на обсяги і структуру зовнішньої торгівлі країни.

Митний союз – поглиблена форма економічної інтеграції, яка, крім скасування мита на торгівлю між країнами-членами угруповання, виробляє і застосовує єдиний митний тариф у торгівлі з іншими країнами.

Міграційна політика – комплекс законодавчих, організаційних, економічних заходів, спрямованих на регулювання в'їзду в країну і виїзду з країни населення.

Міграційне сальдо – різниця між кількістю людей, що переселилися за межі даної країни (емігранти), і кількістю людей, що переселилися в дану країну з-за її меж (іммігранти).

Міграція робочої сили – переміщення працездатного населення з одних країн в інші з метою працевлаштування.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) – заснована у 1960 р. з метою доповнити діяльність МБРР в напрямі довгострокового фінансування найбідніших країн світу.

Міжнародна економіка – складна система взаємопов'язаних і взаємозалежних національних господарств, яка функціонує за законами ринкової економіки.

Міжнародна економічна взаємодія – налагоджені стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЕН, які базуються на міжнародних економічних угодах і договорах, залучених на тривалий період часу.

Міжнародна економічна інтеграція – процес зближення й проникнення національних господарських комплексів шляхом формування якісно нової економічної сфери в регіональному масштабі

Міжнародна кооперація – об'єднання зусиль виробників декількох країн у виробництві певних видів товарів для світового ринку.

Міжнародна ліквідність – спроможність країни або групи країн забезпечувати свої короткострокові зовнішні зобов'язання прийнятними платіжними засобами.

Міжнародна (світова) ціна – грошовий вираз інтернаціональної вартості виробництва.

Міжнародна спеціалізація – стійка орієнтація національних економік на виробництво певної продукції з метою її реалізації на світовому ринку;

Міжнародна спеціалізація виробництва (МСВ) – форма міжнародного поділу праці, за якої зосередження однорідного виробництва у світі відбувається на основі прогресуючої диференціації виробничих процесів між різними країнами та їх суб'єктами.

Міжнародна товарна номенклатура – список товарів, складений відповідно до певної класифікаційної системи.

Міжнародна торгівля – сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що є сукупністю зовнішньої торгівлі всіх країн світу.

Міжнародні транспортні коридори (МТК) – сукупність різних видів транспорту, що забезпечують значні перевезення вантажів і пасажирів у напрямках їх найбільшої концентрації.

Міжнародний аукціон – форма публічної купівлі-продажу товарів на основі цінового змагання покупців.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – багатостороння міжурядова валютно-кредитна організація зі статусом спеціалізованої установи СОН, яка становить інституційну основу світової валютної системи.

Міжнародний кредит – форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн.

Міжнародний науково-технологічний обмін – сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково-технічної діяльності, що мають наукову і практичну цінність; передача знань і технологій, що стосуються певних виробничих процесів, в межах світового господарства.

Міжнародний поділ праці (МПП) – вищий щабель розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, який спирається на стійку, економічно вигідну спеціалізацію виробництва окремих країн на тих чи інших видах продукції і веде до взаємного обміну результатами виробництва між ними в певних кількісних і якісних співвідношеннях.

Міжнародний ринок – частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з ринками інших країн.

Міжнародний рух капіталу – переміщення капіталу між країнами у пошуку більш вигідної сфери застосування.

Міжнародні валютні відносини (МВВ) – сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві та обслуговують взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) – система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках світового господарства.

Міжнародні інвестиції (підприємницький капітал) – кошти, які прямо чи опосередковано вкладаються у виробництво за кордоном з метою одержання прибутку.

Міжнародні транспортні коридори (МТК) – сукупність різних видів транспорту, що забезпечують значні перевезення вантажів і пасажирів на напрямках їх найбільшої концентрації.

Н

Науково-технічний потенціал – сукупність науково-технічних можливостей, що характеризують рівень розвитку даної держави як суб'єкта світового господарства й залежних від кількості і якості ресурсів, що визначають ці можливості, а також від наявності фонду ідей і розробок, підготовлених до практичного використання.

Національна валютна система (НВС) – є складовою частиною грошової системи країни, хоча вона відносно самостійна і виходить за національні кордони.

Національна економіка – багатогалузева система господарства країни, що максимально забезпечує задоволення суспільних потреб.

Національний ринок – внутрішній ринок, частка якого орієнтується на іноземних покупців.

Неекспортовані товари – товари, які споживаються лише в країні, де були вироблені; не переміщуються поміж країнами і не є об'єктом міжнародної торгівлі.

Непряме котирування – оцінка одиниці національної валюти певною кількістю іноземної валюти.

Нерезиденти – всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території іноземної держави, навіть якщо вони є філіями інституційних одиниць даної країни.

Нетарифні торговельні обмеження – регулювання міжнародних потоків товарів і послуг за допомогою кількісних (квотування, ліцензування, «добровільні» експортні обмеження), прихованих (державні закупівлі, вимоги вмісті місцевих компонентів, технічні бар'єри, податки за збори), фінансових (субсидії, кредитування, демпінг) інструментів.

Нова економіка – відповідна інноваційній моделі розвитку господарська система, головним ресурсом якої є творчі здібності людей, що формують інтелектуальний капітал.

Ноу-хау – науково-технічні знання і досвід, необхідні для реалізації нової продукції чи технології, критеріями яких є невідомість невизначеному колу осіб, наявність очевидних зусиль власника ноу-хау по його збереженню у таємниці і комерційна цінність відповідної інформації.

О

Облігація – борговий цінний папір, що визначає боргові відносини між власником облігації та емітентом і підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові її номінальну вартість в обумовлений термін, а також виплачувати визначений відсоток.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – міжнародна організація, створена у 1961 році з метою зміцнення й підвищення ефективності економік держав-членів.

ОПЕК – організація країн-експортерів нафти; картель, створений у 1961 р. 13-ма головними нафтодобувними країнами Азії, Африки і Латинської Америки з метою контролю над цінами і видобутком сирової нафти, яку експортують його члени і на яких припадає значна частка світового експорту нафти.

Офшорний бізнес – бізнес компаній у центрах спільного підприємництва за межами країни, в якій він зареєстрований, але не підпадає під дію національного законодавства, отримує пільговий режим для фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами в іноземній валюті.

Офшорні зони – території, де діють податкові, валютні та інші пільги для нерезидентів, які мають свої рахунки і фірми на цих територіях, але здійснюють операції виключно з іншими країнами.

П

Паризький клуб – неформальна організація урядів головних держав-кредиторів світу, яка здійснює нагляд за зовнішньою заборгованістю та реструктуризацію державних зовнішніх боргів.

Паритет купівельної спроможності – співвідношення валют за їхньою купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг.

Пасивний торговельний баланс – перевищення імпорту країни над її експортом.

Патентна угода – міжнародна торговельна угода, за якою власник патенту поступається своїм правом на використання винаходу покупцеві патенту.

Платіжний баланс – систематизований звіт про всі економічні операції між даною країною та рештою країн світу; фіксує всі грошові потоки до країни і з країни; складається з чотирьох розділів: рахунку поточних операцій, рахунку руху капіталу, статистичних розходжень та офіційних розрахунків.

«Полюси зростання» («полюси розвитку») теоретична концепція, згідно з якою розвиток виробництва в ринкових умовах не є рівномірним в усіх галузях, а завжди можна виділити такі, що найбільш динамічно розвиваються – пропульсивні галузі, які стимулюють розвиток всієї економіки і являють собою «полюси розвитку», навколо яких виникає виробнича агломерація.

Портфельні інвестиції – вкладення капіталу в цінні папери з метою отримання доходу (дивідендів). Такі інвестиції не забезпечують реального контролю інвестора над об'єктом інвестування.

Преференційний режим – особливий пільговий режим, що надається однією державою іншій без поширення на треті країни.

Прикордонна торгівля – вид міжнародного обміну, що здійснюється торговими організаціями і фірмами прикордонних районів суміжних країн на основі угод про торгівлю і платежі, щорічних протоколів.

Природні ресурси – досліджені, розвідані і добуті природні багатства, які використовуються в господарстві і є засобами існування людського суспільства (земля і її надра, водні, рослинні та фауністичні ресурси, ресурси атмосфери).

Природні умови – сукупність природних об'єктів і явищ як компонентів і властивостей географічного середовища, що притаманні на певній території.

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) території або акваторії – це сукупна продуктивність природних ресурсів, виражене через їхню споживчу вартість у грошовому вимірі.

Промисловий вузол – зосередження на обмеженій території (у межах одного або кількох сусідніх населених пунктів) підприємств, що об'єднані між собою тісними виробничо-технологічними зв'язками, спільною системою допоміжних виробництв та виробничою інфраструктурою.

Пропульсивна галузь – передова галузь господарства для «довгого» циклу економічної кон'юнктури, що найбільш динамічно розвивається й здатна змінити економіку району, інколи навіть докорінно, надавши йому нову господарську функцію.

Протекціонізм – державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом застосування тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

Протекціоністська політика – захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою тарифних і нетарифних інструментів торгової політики.

Просторова економіка – один з основоположних напрямків сучасної зарубіжної економічної науки, який знаходиться на стику економічної географії, регіональної економіки, економічної теорії, математичної економіки, екістики, соціології та демографії. Об'єкт дослідження – просторові утворення у вигляді територіальних соціально-економічних систем різного масштабу, ієрархічного рівня і ступеня інституціоналізації.

Прямі інвестиції – вкладення капіталу з метою одержання підприємницького прибутку (доходу) та вкладення, які зумовлені довгостроковим економічним інтересом і забезпечують контроль інвестора над об'єктом інвестування.

Район – територія (акваторія), яка за сукупністю явищ або ознак відрізняється від інших територій (акваторій) і характеризується єдністю, взаємозв'язком складових елементів та цілісністю, що є закономірним результатом розвитку даної території (акваторії).

Реґіон (лат. regio (regionis) – область, округ) – це частина території країни (або сукупності географічно пов'язаних країн) із специфічними природно-кліматичними і економічними умовами та характерною спрямованістю розвитку продуктивних сил з урахуванням демографічних, історичних, соціальних особливостей, розвиток якого здійснюється на основі законів національної і регіональної економіки, у результаті чого формуються регіональні економічні відносини.

Регіони, як адміністративно-територіальні одиниці держави в економічному відношенні є територіальними частинами її народногосподарського комплексу і відіграють значну роль у економічному житті країн. Така роль регіону здійснюється через державний бюджет.

Регіоналізація – поглиблення міжнародних зв'язків на компактному просторі, що називається регіоном.

Реекспорт – вивезення товарів, раніше ввезених з-за кордону, які не піддавалися переробці у даній країні, а також товарів, проданих на міжнародних аукціонах, товарних біржах та ін.

Реімпорт – ввезення з-за кордону раніше вивезеного з даної країни товару без будь-якої його переробки в країні закордону.

Реінвестиції – повторні, додаткові вкладення коштів, отриманих раніше у вигляді доходів від інвестиційних операцій.

Реінжиніринг – інженерно-консультативні послуги з перебудови систем організації і управління виробничо-торговим і інвестиційним процесами господарюючого суб'єкта з метою підвищення його конкурентоспроможності і фінансової стійкості.

Резиденти – всі інституційні одиниці, які постійно перебувають на території даної країни, незалежно від їх громадянства чи належності капіталу.

Режим найбільшого сприяння – надання країнами-учасницями ГАТТ/СОТ одна одній всіх прав, привілеїв та пільг у торгівлі, якими у них користується будь-яка третя держава.

Роялті – періодичні процентні відрахування, які встановлюються у вигляді фіксованих ставок на підставі розрахунку фактичного економічного результату використання придбаної науково-технічної продукції та виплачуються ліцензіатом через визначені узгоджені у договорі проміжки часу.

С

Світова валютна система (СВС) – форма організації міжнародних грошових відносин, що історично склалася та закріплена міждержавними домовленостями.

Світове господарство – глобальний економічний «організм», що представляє собою сукупність національних господарств, пов'язаних один з одним системою міжнародного географічного розподілу праці, а також економічними та політичними відносинами, котрі підпорядковуються об'єктивним законам ринкової економіки.

Світовий банк – міжурядова інвестиційна організація з фінансування проектів, які сприяють економічному прогресу країн, що розвиваються (конкретних об'єктів інфраструктури: транспорту, зв'язку, енергетики).

Світовий ринок праці – сфера обміну, купівлі-продажу робочої сили, характер якої значною мірою визначається інтересами світового господарства.

Світовий ринок технологій – сукупність міжнародних економічних відносин з приводу прибуткового використання прав власності на його об'єкти: технології продуктів, процесів та управління.

Світовий товарооборот – виражена у доларах США сумарна вартість обсягів експорту всіх країн світу.

Світ-система, за І. Валлестайном – суспільна система, яка має кордони, структуру, угруповання учасників, правила легітимації та взаємодії. Вона має ознаки організму з життєвим інтервалом, на протязі якого деякі її властивості змінюються, а деякі залишаються незмінними. У структурному відношенні сучасна світ-система складається з «Центру», «Периферії» та «Напівпериферії».

Свобода торгівлі – політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка складається під впливом вільних сил попиту на товари та їх пропонування.

СОТ – міжнародна економічна організація, створена у 1995 р. з метою лібералізації міжнародної торгівлі задля економічного розвитку.

Спеціальна (вільна) економічна зона – частина території країни з особливим юридичним і економічним статусом, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної території, і тому не піддаються звичайному митному контролю й оподатковуванню, створюючи сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій.

Спільний ринок – форма економічної інтеграції, яка передбачає «чотири свободи», тобто вільний рух товарів, робочої сили, капіталу, а також вільне створення центрів підприємницької діяльності.

Стабілізаційний ("буферний") кредит (БСФФ) – кредит МВФ для фінансування запасів сировини в зв'язку з несприятливою кон'юнктурою на світових ринках (на 3–5 років).

Субсидія – грошова виплата, направлена на підтримку національних виробників і непрямую дискримінацію імпорту.

Т

Тарифна квота – різновид мита, ставка якого залежить від обсягу імпорту товару.

Теорія абсолютних переваг ("absolute advantage theory") – країни експортують ті товари, які вони виробляють з меншими витратами (у виробництві яких вони мають абсолютну перевагу), й імпортують ті товари, які виробляються іншими країнами з меншими витратами (у виробництві яких перевага належить їх торговельним партнерам).

Теорія порівняльних переваг ("comparative advantage theory") – країна має спеціалізуватися на виробництві й експорті тих товарів, які вона може виробляти за відносно нижчих витрат, та імпортувати ті з них, виробництво яких обходиться їй відносно дорожче.

Теорія пропорційності чинників виробництва Хекшгера-Оліна- Самуельсона – країни прагнуть експортувати товари, які вимагають значних витрат чинників виробництва, що вони мають у своєму розпорядженні у відносному надлишку, і невеликих витрат дефіцитних для них чинників в обмін на товари, які виробляються з використанням чинників у зворотній пропорції.

Територіальна структура світової економіки – характеризує концентрацію і дисперсію світової економіки через призму соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу.

Територія пріоритетного розвитку – частина території країни, на якій у законодавчому порядку створено сприятливі умови для активізації економічного розвитку певних галузей, видів діяльності та соціально-економічного прогресу.

Технопарк (технологічний парк) – територія, на якій об'єднані наукові, конструкторські та виробничі підрозділи з наявністю добре оснащеної інформаційної та експериментальної бази і високою концентрацією кваліфікованих кадрів.

Технополіс – зона економічної активності, яка складається з університетів, дослідних центрів, технопарку, інкубатора бізнесу, промислових та інших підприємств, які здійснюють діяльність, спираючись на результати наукових і технологічних досліджень.

Тимчасова міграція – міграція, яка передбачає повернення мігрантів на батьківщину по закінченні певного терміну; носить ротаційний характер.

Товарні кредити – міжнародні кредити, що надаються експортерами своїм покупцям у товарній формі з умовою майбутнього покриття платежем у грошовій чи іншій товарній формі.

Торги – один з найпоширеніших видів сучасної торгівлі, їх сутність полягає в укладанні договорів купівлі-продажу (або підяду) через проведення конкурсу серед продавців певного товару.

Торговельний баланс – частина платіжного балансу, яка відображує співвідношення вартості між експортом та імпортом країни за певний період часу (зазвичай за рік).

Транснаціоналізація – одна з форм процесу інтернаціоналізації, яка здійснюється на основі зростаючої експансії транснаціональних корпорацій.

Транснаціоналізація виробництва – система стійких взаємозв'язків між підприємствами, які працюють на території різних держав з метою виробництва товарів та отримання доходу на основі збереження національного контролю над капіталом.

Транснаціональні корпорації – особливого виду компанії, виробнича і торгова діяльність яких винесена за межі національної держави.

Трудові ресурси – частина населення, що має фізичний розвиток, розумові здібності і знання, які необхідні для роботи в народному господарстві.

У

Умови торгівлі – співвідношення індексів цін експортованих товарів та імпортованих товарів; кількість товарів інших країн, які отримує дана країна на одиницю власних товарів, що експортуються.

Упущена вигода – доход, який міг би одержати суб'єкт оподаткування в разі здійснення своїх справ і не одержав через обставини, що не залежать від нього, або протиправні щодо нього дії інших суб'єктів, якщо розмір його передбачуваного доходу можна обґрунтувати.

Ф

Факторинг – придбання банком або спеціалізованою факторинговою компанією права вимоги щодо виплат за фінансовими зобов'язаннями здебільшого у формі дебіторських рахунків за поставлені товари чи послуги.

Факторні послуги – платежі, що виникають у зв'язку з міжнародним рухом факторів виробництва, перш за все, капіталу і робочої сили.

Фінансовий ринок – сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних із процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Фінансові кредити – кредити, які не мають цільового призначення і можуть використовуватися позичальниками на будь-які цілі.

Фінансування системних перетворень (СТФ) – кредит МВФ для країн із перехідною економікою, які мали значні проблеми з платіжним балансом внаслідок переходу від торгівлі на базі неринкових цін до торгівлі на ринковій основі.

Фінансування структурної перебудови (САФ) – кредит МВФ для надання пільгової допомоги найменш забезпеченим країнам-членам Фонду.

Фірмовий (комерційний) кредит – позика, яка надається експортером однієї країни імпортеру іншої у вигляді відстрочки платежу; це комерційний кредит у зовнішній торгівлі.

Фондова біржа – особливий посередник на ринку цінних паперів, центр торгівлі ними. Виконує три основні функції: посередницьку, індикативну та регулятивну. Сутність посередницької функції полягає в тому, що фондова біржа створює достатні й всебічні умови для торгівлі цінними паперами емітентам, інвесторам та фінансовим посередникам. Торговельні угоди на біржі укладають брокери. Індикативна функція фондової біржі полягає в оцінці вартості й привабливості цінних паперів. Саме на біржі проводиться котирування цінних паперів, яке дає інформацію інвесторам про вартісну та якісну оцінку цінних паперів та динаміку їх розвитку. Регулятивна функція фондової біржі виражається в організації торгівлі цінними паперами. Фондова біржа встановлює вимоги до емітентів, які виставляють свої цінні папери на біржові торги, правила укладення і виконання угод, механізм контролю за діяльністю суб'єктів біржової торгівлі.

Форфейтинг – форма кредитування експортерів, продавців при продажу товарів, яка найчастіше застосовується у зовнішньоторговельних операціях.

Франчайзинг – форма співпраці між юридично та фінансово незалежними сторонами (компаніями та / або фізичними особами), в рамках якої одна сторона (франчайзер), що володіє успішним бізнесом, відомою торговою маркою, ноу-хау, комерційними таємницями, репутацією та іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні (франчайзі) користуватися цією системою на певних умовах.

Ф'ючерсні контракти – угоди про покупку чи продаж визначеної кількості товару (активу) на визначену дату в майбутньому за ціною, встановленою в момент укладання угоди.

Х

Хайринг – середньострокова (від 1 до 6-5 років) оренда машин, обладнання, транспортних засобів тощо.

Хеджування – операція по страхуванню від ризику зміни вартості цінних паперів шляхом складання угоди учасником ринку двох протилежних угод, в одній з яких він виграє від зміни їх вартості, в іншій – програє, зводячи у такий спосіб фінансові ризики до мінімуму за рахунок взаємного погашення виграшу та програшу.

Холдингова компанія – корпорація чи акціонерна компанія, що використовує свій капітал для придбання контрольних пакетів акцій інших компаній з метою

встановлення контролю над ними й управління значно більшим капіталом, ніж початковий, одержання дивідендів.

Ц

Цінний папір – документ, який засвідчує майнове право чи відношення позики власника документа щодо особи, яка випустила (емітувала) такий документ.

Ч

Чисте плавання – курсоутворення без втручання центрального банку у функціонування валютного ризику.

Чистий експорт – різниця між експортом та імпортом товарів.

Чисті зарубіжні активи країни – чистий експорт капіталу, різниця між його експортом та імпортом.

Ш

Штрихове кодування товарів – метод кодування інформації про всі параметри виробленої продукції за допомогою спеціальної розробленої міжнародної стандартизованої системи.

Штриховий код – код, товарний знак, який наноситься на товар або його упаковку у вигляді паралельних ліній різної товщини, що кодують послідовність цифр.

Ю

Юридична особа – це об'єднання, наділені майном, що діють від свого імені і в межах свого майна, мають громадські права та обов'язки і від свого імені виступають як одна зі сторін у судовому процесі.

Я

Ярмарок – одна з форм міжнародної торгівлі, що є торгівлею за зразками, описами, каталогами (товар, як правило, відсутній).

Якість життя – показник задоволення матеріальних і культурних потреб людей. Оцінюється за методикою ООН індексом розвитку людського потенціалу (ІРЛП).

Ямайська валютна система – система, що функціонує і розвивається у світовій економіці дотепер, визначена нарадою представників країн — членів МВФ, що відбулася в м. Кінгстон (Ямайка) в січні 1976 р. Кінгстонська угода поклала початок її утворенню.

Список використаної літератури

1. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. А.О. Задої, В.М. Тарасевича / В.В. Білоцерківець, О.О. Завгородня, В.К. Лебедева та ін. – К: ЦУЛ, 2012. – 416 с.
2. Боринець С. Міжнародні фінанси: Підручник / С. Боринець. – К: Знання-Прес, 2002. – 311 с.

3. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураковський. – К.: Основи, 2000. – 241 с.
4. Волгина Н.А. Международная экономика: Учебн. пособие / Н.А. Волгина. – М.: Эксмо, 2010. – 480 с.
5. Гоголева Т.Н. Международная экономика: Учебн. пособие / Т.Н. Гоголева, В.Г. Ключищева, Ю.И. Хаустов. – М.: Кнорус, 2010. – 304 с.
6. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економіка: навч. посібн. / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
7. Майєр Дж.М. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Дж.М. Майєр, Д.Л. Олесневич. – К: Либідь, 2002. – 703 с.
8. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. Практикум: Навч. посіб. / В.В. Козик, А.А. Панкова, О.Ю. Григор'єва, А.О. Босик. – К: Вікар, 2003. – 368 с.
9. Міжнародна економіка: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А.М. Поручник, Я.М. Столярчук, О.Д. Павловська та ін. / За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2005. – 156 с.
10. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. проф. В.М. Тарасевича. – К: ЦНЛ, 2006. – 224 с.
11. Міжнародна економіка: Підручник. Вид. 3-тє, перероб. і доп. / За ред. А.П. Румянцева. – К.: Знання, 2006. – 476 с.
12. Міжнародна макроекономіка: Навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. / Ю.Г. Козак, Ю.М. Пахомов, Н.С. Логвінова та ін. – К.: ЦУЛ, 2012. – 400 с.
13. Міжнародна мікроекономіка: Навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. / Ю.Г. Козак, Ю.М. Пахомов, Н.С. Логвінова та ін. – К: ЦУЛ, 2012. – 368 с.
14. Міжнародний бізнес: Підручник / А.І. Кредісов, С.М. Березовенко, І.Є. Голубій, В.П. Мазуренко / За ред. В. А. Вергуна. – К: ВПЦ "Київський університет", 2009. – 629 с.
15. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Пайкова, Н.Б. Даниленко. – Вид. 7-ме. – К: Знання, 2008. – 406 с.
16. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. – Кн. 2. Монетарна теорія міжнародної економіки / В.В. Рокоча. – К.: Таксон, 2003. – 302 с.
17. Рут Ф.Р. Міжнародна торгівля та інвестиції / Ф.Р. Рут, А.С. Філіпенко. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
18. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, О.І. Рогач, О.І. – К: Либідь, 2007. – 640 с.
19. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: Навч. посіб. / К.С. Солонінко. – К: Кондор, 2008. – 380 с.
20. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – К: Таксон, 2001. – 304 с.
21. Філіпенко А. Світова економіка: Підручник / А. Філіпенко, В. Будкін, О. Рогач. – К: Либідь, 2007. – 582 с.

22. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля. Навч. посібн. / Т.М. Циганкова, Л.П. Петрарко, Т.В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2001. – 488с.
23. Циганкова Т.М. Міжнародні організації: Навч. посібн. / Т.М. Циганкова, Т.Ф. Гордєєва. – К.: КНЕУ, 2001. – 340 с.
24. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: Підручник / В.О. Шевчук. – К: Знання, 2008. – 663 с.
25. Шемет Т.С. Теорія і практика валютного курсу: Навч. посібн. / За ред. О.І. Рогача / Т.С. Шемет. – К: Либідь, 2006. – 360 с.
26. Школа І. Міжнародні економічні відносини: Підручник / І. Школа, В. Козменко, О. Бабіченко. – Чернівці: Книги – XXI, 2007. – 544 с.